

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

РОЗГОН ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID 0000-0001-6739-3927

УДК 330.341.1

DOI 10.37772/2518-1718-2022-1(37)-3

МЕХАНІЗМ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ І ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

У результаті дослідження виявлено, що організаційно-економічний механізм трансферу технологій доцільно розглядати як особливу організаційну форму, в якій процеси діяльності пов'язані один з одним, створюючи такий ланцюжок: мета – передання ноу-хау, нових технологій, технологічного обладнання та науково-технічних знань від власника до замовника – процес – вибір, оцінка та реалізація просування технології – результат – просування технології на профільний на ринок.

Автором зазначено, що структура механізму трансферу технологій включає такі елементи: об'єкт; центр; суб'єкти; сукупність методів і способів як інструменти аналітичного, дослідницького характеру та інструменти реалізації намірів і планів; умови, які визначають обмеження і вимоги для отримання цільового результату; етапи.

Винятковою особливістю організаційно-економічного механізму є суб'єкти та їх дії. Суб'єкти, які створюють та/або використовують технології та/або їх складові та яким належать або передаються майнові права на використання об'єктів права інтелектуальної власності, що є складовими технологій, і фізичні особи, які безпосередньо беруть участь у створенні, трансфері та застосуванні технологій та/або їх складових, надають необхідні для цього інформаційні, фінансові та інші послуги на всіх стадіях просування технологій та/або їх складових на ринок, виконують певні дії, які приводять до певного результату на кожному етапі трансферу технологій.

Виявлено, що стадії механізму трансферу технологій складаються з етапів, які реалізуються через процеси і закінчуються складанням конкретної документації. Виділення окремих стадій та визначення змісту етапів, процесів на кожній стадії має суттєве значення для розуміння інноваційного процесу. Зокрема, можна виділити такі етапи: вибір і попередня оцінка технології; встановлення оцінки обраної технології; проведення досліджень для виявлення розрахунку оцінки потенціалу розробки як об'єкта комерціалізації та просування готової до використання технології на профільний ринок; співпраця зі споживачами технології.

Ключові слова: економіко-правовий механізм, трансфер технологій, реалізація, інноваційний процес.

Постановка проблеми. Взаємодія держави і господарюючих суб'єктів у сфері *трансферу технологій* полягає в комплексному застосуванні *правових, економічних та організаційних механізмів* для досягнення мети – передання технології за договором трансферу технологій.

Якщо розглядати *інноваційні процеси* як постійний і безперервний потік перетворення конкретних технічних або технологічних ідей на основі наукових розробок на нові технології або окремі їх складові частини і доведення їх до освоєння безпосередньо у *виробництві* з метою здобуття якісно нової продукції

[1], то такий підхід до категорії *«інноваційний процес»* вказує на його поширення на рівні *підприємства* [2], яке відбувається у виробничій і невиробничій системах.

Щоб трансфер технологій добре працював, він має відповідати чотирьом *рівням співробітництва* і чотирьом різним критеріям успіху такого трансферу: якісні науково-дослідних і дослідно-конструкторських роботи (далі – НДДКР), схвалення, впровадження, використання технології [3, с. 176].

Процес трансферу технологій передбачає спочатку трансформацію *науково-технічних розробок*

(звітів, макетів, зразків і т. д.), потім просування на ринок технологій. На завершення після визначення конкретних потенційних покупців технології та виявлення їх специфічних вимог проводиться, як правило, доопрацювання початкового технологічного пакету відповідно до вимог конкретного покупця й отримання врешті решт товару для реалізації – технологічного пакету, призначеного цьому покупцеві. І тільки тоді відбувається власне сам процес «купівлі-продажу» об'єкта трансферу технологій [4, с. 63].

Отже, якщо розглядати *трансфер технологій як процес*, який має певні етапи, то чим він відрізняється від «механізму»?

Якщо тлумачити термін «процес», то це послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається у закономірному порядку, тобто хід розвитку чого-небудь [5]. Якщо визначати «механізм», то це внутрішня будова, система чого-небудь, сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та інше явище [6].

Як бачимо, механізм включає в себе сукупність процесів.

Які б ми не використовували джерела, різні визначення терміна «механізм» в основі своїй мають загальне: механізм – це безліч взаємопов'язаних елементів. При цьому виділяється два підходи: механізм може розглядатися як сукупність елементів, які впливають на розвиток об'єкта, і як взаємозв'язок і взаємодія елементів, що забезпечують розвиток об'єкта.

У Концепції розвитку національної інноваційної системи від 17.06.2009 р. № 680-р зазначено, що створення умов для трансферу технологій і підвищення ефективності охорони прав інтелектуальної власності відбувається шляхом упровадження ефективного *механізму трансферу технологій*.

Оскільки різновидів механізму залежно від прямої інноваційної діяльності є декілька, то цілком слушно, що сьогодні інтерес викликає не тільки категорія «правовий механізм» а й, зокрема, «господарсько-правовий механізм», «економіко-організаційний механізм».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо визначення механізмів регулювання трансферу технологій перебувають у центрі уваги науковців.

Слід зазначити, що поняття механізму не є новим для доктрини: спочатку термін «механізм» з'явився в дослідженні, заснованому на методологічному індивідуалізмі (Elster J. та Stinchcombe A. L.) [7;8], а також у дослідженнях наукового реалізму (Harre R. та Little D.) [9;10] і критичного реалізму (Bhaskar R. та Reed. M.) [11;12].

Так, механізмами є процеси, які пояснюють причинно-наслідковий зв'язок між змінними (Campbell J. L.) [13]; механізм характеризується як

структура, що виконує функцію на основі її складових частин, компонентних операцій та їх організації (Bechtel W. та Abrahamsen A.) [14]; механізми дозволяють пояснити, як окремі особи можуть досягати спільних дій (Anderson P. J. J.) [15].

Слід зазначити, що дослідники вказують на потребу існування в інноваційній сфері *організаційного, господарсько-правового або економіко-правового механізмів*.

Eglė Štareikė аналізував *організаційний механізм* через підхід до системи комплексного контролю відкритої системи соціально-економічної інтеграції. Бойчук Р. П. виокремлює *юридичні механізми забезпечення* належної реалізації визначених Конституцією та законами України суб'єктивних прав і законних інтересів суб'єктів господарювання. Терьошкіна Н. Є. наполягає на існуванні *нормативно-правових і регламентних механізмів* в інноваційній сфері.

Але поза увагою вчених залишилося дослідження питання аналізу *механізму трансферу технологій* як механізму координації діяльності між суб'єктами трансферу технологій, що і стало метою цієї статті.

Мета дослідження – обґрунтувати концептуальний механізм трансферу технологій, де одним із найважливіших факторів, що найбільше впливають на функціональність, тобто рушійною силою, є *потенціал розробки як об'єкта комерціалізації та просування готової до використання технології на профільний на ринок*.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх років поняття механізму використовується в низці різноманітних наукових досліджень, які намагаються пояснити організаційні зміни.

Механізми аналізувалися через призму різних процесів: як механізми, що ведуть *організацію до дисгармонії* та побудови нової гармонії (Lamberg J. A. та Rajunen K.) [16]; як механізми *поведінки* – складна система, в якій взаємодію між частинами можна охарактеризувати як пряме, інваріантне узагальнення, пов'язане зі змінами (Glennan S.) [17]; механізми довіри та мережевої репутації як *драйвери конкурентоспроможності* (Glückler J. та Armbrüster T.) [18].

Дослідники також підкреслили загальну необхідність теоретизації на основі механізмів (Anderson P. J. J.) [15] і важливість емпіричного дослідження для вивчення причинно-наслідкового зв'язку елементів *організаційних механізмів* (Rajunen K.) [19].

У науковій літературі представлені такі підходи до *організаційного механізму* дії, організованої таким чином, щоб безперервно викликати повторення початку і кінця (Machamer P.) [20]: *організаційний механізм* може розумітися як створення організаційної культури (сфери взаємин), її реалізація та виховання (Šimanskiene L. та Tarasevičius T.) [21]; *організаційний механізм* може бути засобом координації діяль-

ності організації забезпечення інформації для зацікавлених сторін, які переконують громадськість діяти певним чином, або викликати зміни в навколишньому середовищі (Eparcia S.) [22] тощо.

Наведені визначення (*організаційних механізмів*) дозволяють зробити припущення, що опис *організаційного механізму* вимагає пояснення елементів, які він містить, причинно-наслідкового зв'язку між елементами, залучених процесів та функцій, які виконуються для досягнення результатів і змін у навколишньому середовищі. Так, на думку Eglé Štareikė, *організаційний механізм* аналізується через підхід до системи комплексного контролю відкритої системи соціально-економічної інтеграції (виходячи з інтересів зацікавлених сторін та міжвідомчої взаємодії), де зацікавлені сторони формулюють спільні цілі шляхом розподілу наявних ресурсів, виконання окремих функцій, забезпечення прозорості процесів планування і прийняття рішень тощо [23].

Види державного регулювання господарської діяльності, компетенція органів державної влади у сфері дозвільної системи, види діяльності, що підлягають ліцензуванню, перелік документів дозвільного характеру повинні визначатися законом. Гарантії підприємництва (фр. Garantie – порука, умова, забезпечення чого-небудь) – це система умов і засобів, *юридичних механізмів забезпечення* належної реалізації визначених Конституцією та законами України суб'єктивних прав і законних інтересів суб'єктів господарювання, способи їх реалізації, а також засоби забезпечення законності та охорони правопорядку у сфері господарювання [24].

Цільові установки у сфері структурної перебудови економіки можуть бути адекватно визначені тільки при заданих характеристиках відповідних механізмів, до яких, зокрема, у першу чергу належать *нормативно-правові та регламентні (обмежені правилами, що регулюють порядок будь-якої діяльності) механізми*. Саме ці механізми як складний комплекс сил, засобів, ресурсів і процедур щодо правостановлення, правозастосування, правокористування, контролю і нагляду, а також правосуддя в інноваційній сфері є одними з основних у реалізації національної інноваційної стратегії при формуванні та подальшому розвитку інноваційної сфери країни.

До *нормативно-правових механізмів* регулювання інноваційної діяльності в Україні можна віднести *дві групи законодавчих актів*, які умовно можна поділити на безпосередньо зв'язані з цією діяльністю і на ті, в яких вона є складником процесів функціонування інших соціально-економічних явищ.

Викликає потребу в розробці виваженого та *юридично обґрунтованого механізму*: експертизи інноваційних проєктів; юридичної підтримки захисту прав автора винаходу; захисту майнових прав автора і

володарів (володільців) патенту; юридичної підтримки інноваційної діяльності при реалізації права на впровадження винаходу; гарантій і завірень, які надаються учасниками інноваційних проєктів; регулювання договірних відносин, які виражаються у створенні, переданні та використанні інновацій (такі відносини опосередковуються через *трансфер технологій*).

Необхідне встановлення в Україні *регламентних механізмів*, а саме обов'язкових вимог — прямого державного регулювання за допомогою адміністративних, технічних і природоохоронних вимог до енергоефективності та ін., що стимулюють підприємства до інноваційної діяльності, а також до розробки і прийняття суб'єктами господарювання програм технологічного й інноваційного розвитку [25].

До *регламентних механізмів* можна віднести механізми *господарського, фінансового та податкового* регулювання у сфері *трансферу технологій*.

Як слушно зазначає Кузьмін Р. Р., *господарсько-правовий механізм* запобігання економічній злочинності та боротьбі з нею – це сукупність норм господарського права, які забороняють вчинення корупційних діянь, систему інституцій господарського управління і контролю, які здійснюють управління суб'єктами господарювання, контроль за дотриманням установлених норм права, а також запроваджують заходи господарсько-правової відповідальності у випадку вчинення економічних правопорушень, скоєння злочинів. Важливим *компонентом господарсько-правового механізму запобігання економічній злочинності* є контроль над нею [26, с. 98]. Запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності можна розглядати і з позиції *трансферу технологій*. Оскільки норми права, які регулюють відносини у сфері промислової власності, містяться в тому числі у Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14 вересня 2006 р. № 143-V.

На думку Терьошкіної Н. Є., доцільно розробити і на законодавчому рівні закріпити дійові *фінансово-економічні механізми податкових і митних пільг* учасникам інноваційної діяльності, інноваційно-орієнтованих підприємств [25].

Інноваційна поведінка компаній є одним з основних джерел конкурентоспроможності та *економічного зростання*. Оскільки впровадження інноваційних технологій є важливою частиною економічних відносин, то чи можна вести мову про доцільність *науково-технічних розробок* і можливості застосування організаційно-економічного механізму до сфери трансферу технологій? На наше переконання, подібний *організаційний механізм може бути пристосований і до трансферу технологій*, але механізм трансферу технологій є швидше *організаційно-еко-*

номічним механізмом. Тобто у цьому механізмі слід ураховувати й економічну складову.

Механізм трансферу технологій становить собою поєднання структурних елементів і системи взаємозв'язків між суб'єктами (координація процесів, інформаційне забезпечення тощо) для досягнення основної мети – передавання технологій.

Структура механізму трансферу технологій включає такі елементи: *об'єкт; центр; суб'єкти; сукупність методів і способів як інструменти аналітичного, дослідницького характеру та інструменти реалізації намірів і планів; умови, які визначають обмеження і вимоги для отримання цільового результату; етапи (вибір і попередня оцінка технології* через підбір, вивчення та аналіз науково-технічних матеріалів, огляд стану питання, попередні кон'юнктурні оцінки, визначення конкретних розробок, що можуть бути запропоновані на ринку, надання попередньої оцінки потреб споживачів; *оцінка обраної технології передбачає такі процеси* через розробку теоретичного обґрунтування, складання розрахунків, систематизації результатів виконаних теоретичних розробок, складання, узгодження і затвердження технічного завдання та календарного плану проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, проектування і виготовлення стендів, макетів зразків, проведення експериментальних досліджень і лабораторні випробування; *проведення досліджень для виявлення розрахунку оцінки потенціалу розробки як об'єкта комерціалізації та просування готової до використання технології на профільний ринок* через проведення технологічного та економічного аудиту, надання техніко-економічного обґрунтування можливих ризиків впровадження технологій, які пов'язані з її виробництвом, транспортуванням, експлуатацією, сертифікації, стандартизації дослідних партій (зразків) на відповідність їх вимогам безпеки, охорони здоров'я населення чи природи тощо, маркетингових досліджень, патентно-пошукових робіт, вирішення питання охорони та захисту прав інтелектуальної власності на технологію, просування технології на профільний на ринок; *співробітництво зі споживачами технології* через переговори щодо купівлі об'єкта трансферу технологій, які завершуються укладанням договору трансферу технологій, передаванням технології та супровідної документації, відстеження використання технології та оцінка результатів її використання); *інструментарій* (науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи).

Отже, до базисних елементів механізму трансферу технологій слід віднести об'єкт, центр, суб'єкти, сукупність методів і способів, інструментарій, а функціональними елементами механізму є

стадії, етапи трансферу технологій, які містять процеси трансферу технологій.

Головний принцип цієї концепції полягає у системному об'єднанні базисних елементів як складових механізму, основною метою якого є впровадження інновацій через передавання технологій.

Об'єктами такого механізму трансферу технологій є об'єкти трансферу технологій.

Об'єкт трансферу технологій, на думку проф. Плахотнік О. О., – це наукові та науково-технічні результати, об'єкти – права інтелектуальної власності [27, с. 10]. З позицій національного законодавства будь-яка технологія може існувати сама по собі, тобто поза інноваційним процесом, але з моменту подальшої розробки технології з метою практичного втілення може бути перетворена на інноваційний продукт і набути додаткових ознак, таких, які наводяться у ст. 14 ЗУ «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV щодо інноваційного продукту [28].

Центром механізму трансферу технологій можуть бути уповноважений орган із питань формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері трансферу технологій, уповноважений орган із питань реалізації державної політики у сфері трансферу технологій, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також Національна академія наук України та галузеві академії наук, які беруть участь у закупівлі, передаванні та/або використанні технологій (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»).

Частини 2–3 ст. 3 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14 вересня 2006 р. № 143-V визначають суб'єктів трансферу технологій.

На думку Rajunen K., залежно від організаційного механізму коло зацікавлених сторін може бути досить широким – від окремої особи (керівника чи власника компанії, члена громади тощо) до відповідних інституцій (міністерство, громадська організація тощо). Як діяльність зацікавлених сторін, так і взаємодія між складовими частинами (елементами) механізму мають аналізуватися загалом, із прагненням підкреслити активність кожного елемента, оскільки кожен виконує певну функцію механізму та має свою роль у досягненні певного результату [19].

Методи і способи механізму трансферу технологій становлять собою елементарні інструменти аналітичного, дослідницького характеру та інструменти реалізації намірів і планів, а механізм має комплексний характер, що включає в себе систему певних методів і способів. Специфіка використовуваних у механізмах методів і способів управління дозволяє виділити такі їх типи: організаційні, інсти-

туційні, фінансові, природоохоронні, соціально-економічні, інвестиційні, інноваційні, адаптаційні, трансфертні, концесійні, антикризові і т. д.

Складовою механізму трансферу технології є вибір інструменту трансферу, ефективність якого залежить як від форми передання, так і від етапу життєвого циклу нового товару (технології).

Як один з інструментів необхідно використовувати класифікацію НДДКР.

Характеризуючи *процеси*, які відбуваються у цьому механізмі трансферу технологій, зазначаємо, що вони економічні (фінансові), правові (договірні, патентні (правоохоронні)), інформаційні та організаційні.

Динамічна (функціональна) сторона механізму визначає його як сукупність взаємопов'язаних елементів.

Механізм трансферу технологій проходить у своєму розвитку низку стадій, від початкової до кінцевої. Кожен елемент механізму передбачає відповідну стадію, а саме в межах стадій елементи тільки можуть здійснюватися.

Ураховуючи, що *життєвий цикл інновації* включає певні фази, стадії, етапи і процеси, то припускаємо, що він є сукупністю стадій за певною послідовністю в часі: упровадження, зростання, зрілість, занепад. А з урахуванням послідовності проведення робіт *життєвий цикл інновації розглядається як інноваційний процес. Інноваційний процес охоплює всі етапи життєвого циклу інновації*, включаючи її дифузю в нові умови чи місця застосування. А *інноваційна діяльність* полягає в діях людей, спрямованих на створення чи впровадження інновації на певній стадії інноваційного процесу [29, с. 124]. Припускаємо, що *трансфер технологій є частиною інноваційного процесу.*

Очевидно, що *стадії механізму трансферу технологій* складаються з *етапів*, які реалізуються через процеси та закінчуються складанням конкретної документації. Виділення окремих стадій і визначен-

ня змісту етапів на кожній стадії має суттєве значення для розуміння інноваційного процесу.

Робимо висновок, що *механізм трансферу технологій* – це сукупність елементів, яка базується на управлінні та взаємодії суб'єктів трансферу технологій на стадіях (етапах трансферу технологій), процесах, які потрібно виконати в певному порядку, щоб передати технологію за договором.

Інноваційні дослідження – це міждисциплінарне поле із засадами не тільки *права*, а й *економіки*.

Тобто у цьому механізмі *трансферу технологій* слід ураховувати організаційно-економічну і правову складову.

Отже, *економіко-правовий механізм трансферу технологій* визначається як закріплена у законодавстві система економічних заходів, стимулів та інших регуляторів, спрямованих на забезпечення прав на впровадження технології, регулювання договірних відносин, які виражаються у створенні, переданні та використанні технології.

Висновки. Підсумовуючи, окреслимо такі моменти.

Економіко-правовий механізм трансферу технологій вважається комплексним міжгалузевим правовим інститутом, який об'єднує норми права різних галузей (фінансового, податкового, цивільного, господарського права та ін.) і спрямований на системне правове регулювання суспільних відносин у сфері трансферу технологій на засадах узгодження правових та економічних інтересів суспільства.

Особливістю структури цього механізму є те, що у його складі поєднуються як економічні регулятори, так і правові чинники, що у сукупності зводяться до взаємодії організаційно-економічної та правової складових.

Ефективність економіко-правового механізму трансферу технологій залежить не тільки від правової регламентації, а й від узгодженої та чіткої взаємодії усіх його елементів і перш за все дій суб'єктів трансферу технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник Ю. А. Теоретичні засади визначення сутності інноваційних процесів в Україні. *Бізнес Інформ*. 2014. № 12. С. 182–187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_12_25.
2. Полозова Т. В. Інноваційна діяльність підприємства та економічна сутність інноваційного процесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. № 12. С. 108–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_12_27.
3. Андросова О. Ф., Череп А. В. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності. Монографія. Київ: Кондор, 2007. 356 с.
4. Родіонова І. В. Основні форми та етапи здійснення трансфера технологій промислових підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 3 (15). С. 59–64. URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco%3%2012/059%64.pdf>.
5. Академічний тлумачний словник (1970–1980) / П. С. Лисенко, Є. М. Радченко, Л. М. Стоян, В. Д. Цвях, Г. Т. Яценко. URL: <http://http://sum.in.ua/s/proces>.

6. Академічний тлумачний словник (1970–1980) / П. С. Лисенко, Є. М. Радченко, Л. М. Стоян, В. Д. Цвях, Г. Т. Яценко. URL: <http://sum.in.ua/s/mekhanizm>.
7. Elster, J. Nuts and bolts for the social sciences. Cambridge: Cambridge University Press, 1989. DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511812255>.
8. Stinchcombe, A. L. The conditions of fruitfulness of theorizing about mechanisms in social science. *Philosophy of the Social Sciences*. 1991. № 21 (3). pp. 367–388. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/004839319102100305>.
9. Harre, R. The philosophies of science, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 1985.
10. Little, D. Varieties of social explanation: An introduction to the philosophy of social sciences. Boulder, CO: Westview Press, 1991.
11. Bhaskar, R. A realist theory of science, 2nd ed. Hassocks: The Harvester Press, 1978.
12. Reed, M. Organization, trust and control: A realist analysis. *Organization Studies*, 2001. № 22 (2). pp. 201–228. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0170840601222002>.
13. Campbell, J. L. Where do we stand? Common mechanisms in organizations and social movements research. *Social Movements and Organization Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. pp. 41–68.
14. Bechtel, W., Abrahamsen, A. Explanation: A mechanist alternative. *Studies in history and philosophy of biological and biomedical sciences*. 2005. № 36. pp. 421–441. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.shpsc.2005.03.010>.
15. Anderson, P. J. J., Blatt, R., Christianson, M. K., Grant, A. M., Marquis, Ch., Neuman, E. J., Sonenshein, S., Sutcliffe, K. M. Understanding Mechanisms in Organizational Research. Reflections From a Collective Journey. *Journal of management inquiry*. 2006. № 15 (2). pp. 102–113. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/1056492605280231>.
16. Lamberg, J. A., Pajunen K. Beyond the metaphor: The morphology of organizational decline and turnaround. *Human relations*. 2005. № 58 (8). pp. 947–980. DOI: <https://doi.org/10.1177/0018726705058499>.
17. Glennan, S. Modeling mechanisms. *Studies in history and philosophy of science part C: studies in history and philosophy of biological and biomedical sciences*. 2005. № 36 (2). pp. 443–464. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.shpsc.2005.03.011>.
18. Glückler, J., Armbrüster, T. Bridging uncertainty in management consulting: The mechanisms of trust and networked reputation. *Organization Studies*. 2003. № 24 (2). pp. 269–297. DOI: <https://doi.org/10.1177/0170840603242004>.
19. Pajunen, K. The Nature of Organizational Mechanisms. *Organization Studies*. 2008. № 29 (11). pp. 1449–1468. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0170840607096384>.
20. Machamer, P., Darden, L., Craver, C. F. Thinking about Mechanisms. *Philosophy of Science*. 2000. 67 (1). pp. 1–25. DOI: <https://doi.org/10.1086/392759>.
21. Šimanskienė, L., Tarasevičius, T. Organizacinės kultūros ir vadovų tipų sąsajos. (The relationship between organizational culture and manager's type). *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*. 2010. № 20 (1). pp. 138–145.
22. Esparcia, S., Centeno, R., Hermoso, R., Argente, E. Artifacting and regulating the environment of a virtual organization. 23rd IEEE International Conference on tools with artificial intelligence. Florida, Boca Raton, 2011. pp. 547–554. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICTAI.2011.88>.
23. Štareikė E. Organizational mechanism of rural areas development sustainability. *Rural Development: Proceedings of the International Scientific Conference (Lithuania, 19–20 November 2015)*. Lithuania: Aleksandras Stulginskis University, 2015. DOI: <http://doi.org/10.15544/RD.2015.116>.
24. Бойчук Р. П. Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності: проблеми формування. *Право та інновації*. 2019. № 4 (28). С. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-28-4-21>.
25. Терьошкіна Н. С. Законодавчо-нормативні та регламентні механізми реалізації інноваційної стратегії України. *Право та інновації*. 2015. № 1. С. 30–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2015_1_6.
26. Кузьмін Р. Р. Контроль як складова господарсько-правового механізму запобігання економічній злочинності і боротьби з нею. *Наше право*. 2011. № 2. Ч. 2. С. 97–100.
27. Конспект лекцій з дисципліни «Трансфер технологій» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня усіх спеціальностей / укл.: д. е. н., проф. Плахотнік О. О. Кам'янське: ДДТУ, 2017. 67 с.
28. Адамюк Д. І. Поняття технології: встановлення змісту та співвідношення з іншими суміжними поняттями. *Право та інноваційне суспільство* 2015. № 1. С. 34–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2015_1_6.
29. Скібіцький О. М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 408 с.

REFERENCES

1. Oliinyk Yu. A. (2014). Teoretychni zasady vyznachennia sutnosti innovatsiinykh protsesiv v Ukraini. *Biznes Inform – Business Inform*, 12, 182–187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_12_25 [in Ukrainian].
2. Polozova T. V. (2015). Innovatsiina diialnist pidpriemstva ta ekonomichna sutnist innovatsiinoho protsesu. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University, Ser: Ekonomika i menedzhment*, 12, 108–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_12_27 [in Ukrainian].
3. Androsova O. F., Cherep A. V. (2007). Transfer tekhnolohii yak instrument realizatsii innovatsiinoi diialnosti. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
4. Rodionova I. V. (2012). Osnovni formy ta etapy zdiisnennia transfera tekhnolohii promyslovykh pidpriemstv. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Zaporozhye National University*, 3 (15), 59–64. URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco32012/05964.pdf> [in Ukrainian].
5. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk (1970–1980). P. S. Lysenko, Ye. M. Radchenko, L. M. Stoian, V. D. Tsviakh, H. T. Yatsenko (Ed.). URL: <http://http://sum.in.ua/s/proces> [in Ukrainian].
6. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk (1970–1980). P. S. Lysenko, Ye. M. Radchenko, L. M. Stoian, V. D. Tsviakh, H. T. Yatsenko (Ed.). URL: <http://http://sum.in.ua/s/mekhanizm> [in Ukrainian].
7. Elster, J. (1989). Nuts and bolts for the social sciences. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511812255> [in English].
8. Stinchcombe, A. L. (1991). The conditions of fruitfulness of theorizing about mechanisms in social science. *Philosophy of the Social Sciences*, 21 (3), pp. 367–388. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/004839319102100305> [in English].
9. Harre, R. (1985). The philosophies of science, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press [in English].
10. Little, D. (1991). Varieties of social explanation: An introduction to the philosophy of social sciences. Boulder, CO: Westview Press [in English].
11. Bhaskar, R. (1978). A realist theory of science, 2nd ed. Hassocks: The Harvester Press [in English].
12. Reed, M. (2001). Organization, trust and control: A realist analysis. *Organization Studies*, 22 (2), pp. 201–228. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0170840601222002> [in English].
13. Campbell, J. L. (2002). Where do we stand? Common mechanisms in organizations and social movements research. *Social Movements and Organization Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 41–68 [in English].
14. Bechtel, W., Abrahamsen, A. (2005). Explanation: A mechanist alternative. *Studies in history and philosophy of biological and biomedical sciences*, 36, pp. 421–441. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.shpsc.2005.03.010> [in English].
15. Anderson, P. J. J., Blatt, R., Christianson, M. K., Grant, A. M., Marquis, Ch., Neuman, E. J., Sonenshein, S., Sutcliffe, K. M. (2006). Understanding Mechanisms in Organizational Research. Reflections From a Collective Journey. *Journal of management inquiry*, 15 (2), pp. 102–113. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/1056492605280231> [in English].
16. Lamberg, J. A., Pajunen K. (2005). Beyond the metaphor: The morphology of organizational decline and turnaround. *Human relations*, 58 (8), pp. 947–980. DOI: <https://doi.org/10.1177/0018726705058499> [in English].
17. Glennan, S. (2005). Modeling mechanisms. *Studies in history and philosophy of science. Part C: studies in history and philosophy of biological and biomedical sciences*, 36 (2), pp. 443–464. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.shpsc.2005.03.011> [in English].
18. Glückler, J., Armbrüster, T. (2003). Bridging uncertainty in management consulting: The mechanisms of trust and networked reputation. *Organization Studies*, 24 (2), pp. 269–297. DOI: <https://doi.org/10.1177/0170840603242004> [in English].
19. Pajunen, K. (2008). The Nature of Organizational Mechanisms. *Organization Studies*, 29 (11), pp. 1449–1468. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/0170840607096384> [in English].
20. Machamer, P., Darden, L., Craver, C. F. (2000). Thinking about Mechanisms. *Philosophy of Science*, 67 (1), pp. 1–25. DOI: <https://doi.org/10.1086/392759> [in English].
21. Šimanskienė, L., Tarasevičius, T. (2010). Organizacinės kultūros ir vadovų tipų sąsajos. (The relationship between organizational culture and manager's type). *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 20 (1), pp. 138–145 [in English].
22. Esparcia, S., Centeno, R., Hermoso, R., Argente, E. (2011). Artifacts and regulating the environment of a virtual organization. *23rd IEEE International Conference on tools with artificial intelligence*. Florida, Boca Raton, pp. 547–554. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICTAI.2011.88> [in English].

23. Štareikė E. (2015). Organizational mechanism of rural areas development sustainability. *Rural Development: Proceedings of the International Scientific Conference (Lithuania, 19–20 November 2015)*. Lithuania: Aleksandras Stulginskis University. DOI: <http://doi.org/10.15544/RD.2015.116> [in English].
24. Boichuk R. P. (2019). Pravovi zasady derzhavnoho rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti: problemy formuvannya. *Pravo ta innovatsii – Law and innovations, 4 (28), 21–26*. DOI: <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-28-4-21> [in Ukrainian].
25. Teroshkina N. Ye. (2015). Zakonodavcho-normatyvni ta rehlementni mekhanizmy realizatsii innovatsiinoi stratehii Ukrainy. *Pravo ta innovatsii – Law and innovations, 1, 30–41*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2015_1_6 [in Ukrainian].
26. Kuzmin R. R. (2011). Kontrol yak skladova hospodarsko-pravovoho mekhanizmu zapobihannya ekonomichnii zlochynnosti i borotbi z neiu. *Nashe pravo – Our Law, 2, Part. 2, 97–100* [in Ukrainian].
27. Konspekt leksii z dystsypliny «Transfer tekhnolohii» dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity drugoho (mahisterskoho) rivnia usikh spetsialnostei. Plakhotnik O. O. (Ed.). (2017). Kamianske: DDTU, [in Ukrainian].
28. Adamiuk D. I. (2015). Poniattia tekhnolohii: vstanovlennia zmistu ta spivvidnoshennia z inshymy sumizhnymy poniattiamy. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo – Law and innovation society, 1, 34–41*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2015_1_6 [in Ukrainian].
29. Skibitskyi O. M. (2009). Innovatsiinyi ta investytsiinyi menedzhment. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

ROZGHON OLHA

PhD, Associate Professor, Leading Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

TECHNOLOGY TRANSFER MECHANISM AND ITS IMPLEMENTATION IN THE INNOVATION PROCESS

Problem setting. Since there are several types of mechanism depending on the direction of innovation activity, it is quite fair that today the category of “legal mechanism” and, in particular, “economic and legal mechanism”, “economic and organizational mechanism” is of interest not only.

Target of research. The goal of the research is to outline the conceptual mechanism of technology transfer, where one of the most important factors that have the greatest impact on the functionality, that is the crushing force is the potential of development as an object of commercialization and implementation of ready-to-use technology on the professional market.

Analysis of recent researches and publications. Eglė Štareikė analyzed the organizational mechanism through an approach to the system of complex control of an open system of socio-economic integration. Boichuk R. P. uses legal mechanisms to ensure the proper implementation of subjective rights and legitimate interests of economic subjects defined by the Constitution and laws of Ukraine. Tereshkina N. E. insists on the existence of normative-legal and regulatory mechanisms in the innovation sphere.

Article’s main body. The author points out that the structure of the technology transfer mechanism includes the following elements: the object; the center; the subjects; a set of methods and techniques as tools of analytical, research nature and tools for implementing intentions and plans; the conditions that determine the limitations and requirements for obtaining the target result; the stages

An exclusive feature of the organizational and economic mechanism are the subjects and their actions. Entities that create and / or use technologies and / or their components and which own or transfer property rights to use intellectual property rights that are part of technology and individuals who are directly involved in the creation, transfer and use technologies and / or their components, provide the necessary information, financial and other services at all stages of promotion of technologies and / or their components on the market perform certain actions that lead to a certain result at each stage of technology transfer.

It was revealed that the stages of technology transfer mechanism consist of stages, which are implemented through processes and end with the compilation of specific documentation. Singling out the individual stages and determining the content of the stages, the processes of each stage is essential for understanding the innovation process.

In particular, the following stages: the choice and preliminary assessment of technology; establishment of an assess-

ment of the chosen technology involves the following processes; conducting research to identify a calculation of the assessment of the potential of the development as an object of commercialization and promotion of ready-to-use technology in the core market; cooperation with consumers of technology.

Conclusions and prospects for the development. The economic-legal mechanism of technology transfer is considered as a complex inter-branch legal institute that combines the norms of law of different branches (financial, tax, civil, economic law, etc.) and is aimed at systemic legal regulation of social relations in the field of technology transfer on the basis of coordination of legal and economic interests of society.

The peculiarity of the structure of this mechanism is that its composition combines both economic regulators and legal factors, the aggregate of which is reduced to the interaction of organizational-economic and legal components.

The efficiency of the economic-legal mechanism of technology transfer depends not only on the legal regulation, but also on the coordinated and clear interaction of all its elements and, above all, the actions of the subjects of technology transfer.

Keywords: economic and legal mechanism, technology transfer, implementation, innovation process.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Розгон О. В. Механізм трансферу технологій і його реалізація в інноваційному процесі. *Право та інновації*. 2022. № 1 (37). С. 22–30.